

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора Мірчука Богдана Миколайовича на дисертаційну роботу Ясінського Миколи Миколайовича «Клініко-експериментальне обґрунтування удосконалених методів лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» (221 – Стоматологія)

Актуальність теми дослідження

Дефекти зубних рядів діагностуються у майже 70% пацієнтів після 40-50 років і згідно даних літератури до 65% пацієнтів, що звертаються за ортопедичною допомогою, потребують виготовлення повних або часткових знімних пластинкових протезів. Попри те, до 30% пацієнтів не користуються виготовленими знімними протезами, а ще третина – не в повній мірі задоволені їх якістю. Однією із основних причин відмови від користування частковими знімними пластинковими протезами є негативний вплив на слизову оболонку протезного ложа. У понад 50% пацієнтів спостерігаються захворювання слизової оболонки травматичної етіології.

Саме слизова оболонка безпосередньо контактує з базисом знімного протеза, який подразнює її, перебуває у нефізіологічних умовах під постійним навантаженням, механічним подразненням та злущуванням епітелієм і залишками їжі, відокремлена від зволоження слиною. Окрім механічної дії, знімні протези можуть викликати алергічні реакції через вплив матеріалів, які використовують для їх виготовлення. У значної частини користувачів знімними протезами можуть виникати парестезії (печіння, поколювання, оніміння) в різних ділянках порожнини рота, втрата смакової чутливості тощо.

Разом з тим, достатньо багато проведених дослідження свідчать про шкідливий вплив пластмасових базисів протезів на слизову оболонку порожнини рота та організм у цілому. Підтверджено, що основа протезів може стати резервуаром для різноманітних збудників – бактерій та грибків, посилюючи мікробний ріст на поверхні протезів, який стимулює, в свою чергу,

хронічну запальну реакцію слизової оболонки порожнини рота. Тому актуальним є розробка і впровадження в практику удосконалених конструкцій знімних пластинкових протезів, які пролонговано зможуть насичувати протезне ложе лікарськими засобами з метою профілактики і лікування інфекційно-запальних процесів слизової та протезних стоматитів.

Дисертаційна робота є фрагментом комплексної роботи кафедри ортопедичної стоматології Вищого державного навчального закладу України “Буковинський державний медичний університет” “Мультидисциплінарний підхід до діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань зі збереженням регенеративних властивостей тканин і відновлення протетичних властивостей анатомічних структур у мешканців Північної Буковини” (державний реєстраційний номер 0116U002929). Автор є співвиконавцем зазначеної теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Сформульовані у дисертації положення, висновки та практичні рекомендації аргументовані і повністю відповідають поставленій меті та завданням дослідження, мають як теоретичне так і практичне значення.

Для досягнення мети – підвищення ефективності ортопедичного лікування хворих з дефектами зубних рядів шляхом обґрунтування вибору конструкційних елементів удосконаленої конструкції часткового знімного протезу автором використані сучасні методи дослідження: клінічні, мікробіологічні, рентгенографія (прицільна, ортопантомографія), статистичні. Для реалізації мети дослідження були сформульовані 5 задач.

У роботі наведені дані про аналіз 2700 нарядів на протезування ортопедичних відділень лікувальних закладів міста Чернівці та Чернівецької області та 573 медичні картки запротезованих пацієнтів частковими знімними пластинковими протезами. Особисто дисертантом було запротезовано 150 пацієнтів, клінічно обстежено та проанкетовано 270 пацієнтів.

Достовірність основних наукових положень, висновків, проведених досліджень та одержаних результатів

Сформульовані дисертантом основні наукові положення та висновки ґрунтуються на використанні адекватних щодо поставлених завдань клінічних, клініко-імунологічних і мікробіологічних методах дослідження. При обробці отриманих результатів клінічних, лабораторних та соціологічних досліджень застосовувались пакети прикладних програм для статистичного аналізу даних «Microsoft Excel-2010», «Statistica » та «Stat Soft 7.0» класичні методи варіаційної статистики з використанням середніх величин та оцінкою їх вірогідності. Отримані результати досліджень, їх аналіз та сформульовані наукові положення є достовірні, чітко сформульовані і цілком аргументовані.

Адекватність обраних методів дозволяє оцінити одержані результати, основні наукові положення та висновки проведених Ясінським М.М. досліджень як достовірні.

Дисертаційна робота пройшла атиплагіатну перевірку за допомогою програмного забезпечення «Antiplagiarism», унікальність тексту становить 99%, що дозволяє оцінити даний матеріал як такий, в якому плагіату не виявлено в контексті літературних посилань щодо інших публікацій та інтернет-ресурсів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження

Доповнено наукові дані про стан надання ортопедичної допомоги пацієнтам з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами та ускладнення, що з'являються при користуванні ними. Уперше розроблено та впроваджено удосконалену конструкцію часткового знімного пластинкового протезу з можливістю введення лікарського засобу на тканини протезного ложа. На основі клінічних показників та за допомогою пародонтальних індексів вперше доведено переваги удосконаленого тимчасового знімного протезу для лікування та профілактики інфекційно-запальних процесів на слизовій оболонці протезного ложа, що сприяє швидшій адаптації пацієнтів до часткових знімних протезів.

Розширено наукові дані про рівень адаптаційного напруження та клітинної реактивності організму за протезованих пацієнтів, таксономічний

склад і популяційний рівень слизової оболонки протезного ложа, встановлено переваги запропонованої конструкції.

Уперше проведено оцінку особливості локального імунітету в процесі реабілітаційних заходів після протезування частковими знімними протезами у хворих із дефектами зубних рядів.

Доведено позитивну динаміку клінічних змін досліджуваних показників у пацієнтів, запротезованих удосконаленим ЧЗПП, що дає можливість запобігти виникненню ймовірних ускладнень, зокрема протезних стоматитів у віддалені терміни.

Практичне значення отриманих результатів

Запропонований спосіб виготовлення та використання удосконаленого знімного пластинкового протезу для лікування та профілактики інфекційно-запальних процесів на слизовій оболонці протезного ложа, протезних стоматитів має низку переваг над загальноприйнятою методикою виготовлення ЧЗПП. Його конструкційна особливість полягає у можливості насичення внутрішньої камери лікарським засобом та його пролонговану дію на слизову оболонку ротової порожнини.

Тимчасовий знімний пластинковий протез для профілактики і лікування інфекційно-запальних процесів протезного ложа оснащений акриловим базисом з'єднаний з підкладкою, насиченою лікарським засобом, який відрізняється тим, що акриловий базис додатково споряджений заглибленням/и, на глибину щонайменше 0,2 мм, для розміщення елемента насичення протезного ложа лікарським засобом, при цьому як елемент насичення використовують поліпропіленову камеру, виготовлену з двох стандартних еластичних поліпропіленових пластин спаюванням країв гарячим зуботехнічним шпателем і наповнену лікарським засобом в кількості щонайменше 1,0 мл (40 од), з запаяним місцем його введення, і розміщену в заглибленні з закриттям захисною поліпропіленовою сіткою, зафіксованою до базису сторонами по периметру самотвердіючою пластмасою таким чином, що її дистальна сторона залишається вільною для введення/заміни поліпропіленової камери з лікарським засобом.

При використанні розробленого тимчасового знімного пластинкового протезу на етапах адаптації до ЧЗПП спостерігається позитивна динаміка клінічних і лабораторних показників стану слизової оболонки протезного ложа: зменшення ступеня запального процесу, скорочення термінів адаптації до часткових знімних протезів на 23%.

Результати наукової роботи впроваджені в лікувальній роботі та навчальному процесі на кафедрі стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (м. Київ); кафедрі ортопедичної стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика (м. Київ); кафедрі ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, про що засвідчують відповідні акти впровадження.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях

За матеріалами дисертації опубліковано 17 наукових праць: 4 статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, з них 1 стаття у часописі, що цитується в наукометричній базі Web of Science Core Collection, 12 тез доповідей – у збірниках матеріалів наукових форумів, отримано деклараційний патент України на корисну модель.

Загальна характеристика роботи, оцінка її змісту і результатів

Дисертація викладена на 210 сторінках комп'ютерного тексту (152 сторінки основного тексту) і складається з анотації (українською та англійською мовами), списку публікацій здобувача, вступу, огляду літератури, матеріалу і методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел містить 347 найменувань, з яких 190 зарубіжних авторів). Робота ілюстрована 17 рисунками і 28 таблицями.

У вступі автором визначено актуальність проблеми, наведено низку невирішених питань, поставлено мету та задачі дослідження, сформульовано

наукову новизну, практичне значення роботи, вказано на особистий внесок автора.

Розділ 1. «Особливості лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами» (огляд літератури) складається з чотирьох підрозділів, які повністю розкривають суть проблеми. Проведений аналіз даних вітчизняних і закордонних літературних джерел щодо адаптаційних реакцій слизової оболонки протезного ложа до часткових знімних протезів у пацієнтів з дефектами зубних рядів. Характеризуються аспекти протезних стоматитів та оцінюється ефективність часткових знімних протезів

Зауваження. Зустрічаються орфографічні неточності і описки.

Розділ 2 «Об'єкт та методи дослідження». У розділі описані клінічні, клініко-імунологічні, мікробіологічні і статистичні методи дослідження. Надана характеристика об'єктів дослідження.

Зауваження. Для кращого сприйняття, підрозділ «Дизайн дослідження» можна було описати за методами дослідження окремо, а саме: імунологічні дослідження, мікробіологічні дослідження, тощо.

Розділ 3 «Особливості конструкції і методика виготовлення удосконаленого часткового знімного протезу». Автор описує лабораторні етапи виготовлення тимчасового знімного протезу в конструкції якого є поліпропіленова камера, яка наділена властивістю вмісту широкого спектру лікарських засобів, придатних для використання стосовно кожного конкретного клінічного випадку. Використання такого протезу, на думку розробників, забезпечує зменшення термінів адаптації, профілактики та лікування ускладнень у запротезованих осіб частковими знімними протезами, зокрема інфекційно-запальних процесів протезного ложа і слизової оболонки порожнини рота.

Розділ ілюстровано 12 рисунками з візуалізацією етапів виготовлення запропонованого протезу і клінічні випадки застосування удосконаленого часткового знімного протезу.

Зауваження. Опис корисної моделі на винахід можна було не повторювати.

Розділ 4 «Вплив часткових знімних протезів на мікробіоту слизової оболонки протезного ложа» складається з 4 підрозділів і містить 12 таблиць. Автор порівнюючи вплив часткових знімних пластинкових протезів, бюгельних, тимчасових удосконалених знімних протезів у пацієнтів з дефектами зубних рядів констатує, що кожен із них змінюють таксономічний склад, популяційний рівень, мікроекологічні показники екосистеми «макроорганізм – мікробом» мікробіоти протезного ложа, за рахунок епітелізації або зменшення таксонів нормофлори та колонізації слизової оболонки протезного ложа умовно патогенними опортуністичними таксонами, ентеробактеріями і дріжджоподібними грибами роду *Candida*.

Результати дослідження таксономічного складу і мікроекологічних показників екосистеми «макроорганізм – мікробіот» мікробіоти слизової оболонки протезного ложа у пацієнтів із частковими знімними протезами показали, що найбільш небезпечними для розвитку інфекційно-запального процесу у слизовій оболонці протезного ложа є часткові знімні пластинкові протези, дещо кращими є бюгельні протези і найкращими за таксономічним складом і мікроекологічними показниками є тимчасові удосконалені знімні протези.

Проведені дослідження підтверджують, що часткові знімні протези характеризуються позитивним впливом на ріст і розмноження та колонізацію умовно патогенними опортуністичними мікроорганізмами слизової оболонки протезного ложа. У той же час, використання тимчасових удосконалених часткових знімних протезів у пацієнтів з дефектами зубних рядів сприяє формуванню стабільної тенденції до підвищення ізоляції із слизової оболонки протезного ложа корисних таксонів і зниженню виявлених умовно патогенних опортуністичних та елімінації із біотопу ентеробактерії.

Важливо, що після кожного підрозділу є короткий підсумок дослідження, а розділ завершується 3 висновками.

Зауваження. Можливо, для кращого сприйняття, доцільно було таблиці перенести у додатки, а розділ ілюструвати діаграмами.

Розділ 5. «Імуносупресивні властивості мікроботи ротової порожнини у пацієнтів з використанням запропонованої конструкції часткових знімних протезів» містить 8 таблиці.

Від 150 пацієнтів виділено та ідентифіковано 273 штамів мікроорганізмів, що відносяться до 18 різних таксономічних груп, що є свідченням, того, що згідно індексу видового багатства Маргалефа та індексу видового різноманіття Уіттекера, у біотопі після часткової втрати зубів, на слизовій оболонці протезного ложа створюються просторово-харчові та інші необхідні умови для розвитку та існування мікробіоти в асоціативних угрупованнях. Аналіз імуносупресивних властивостей мікроботи ротової порожнини обстежуваних пацієнтів показав, що антикомплементарна активність встановлена у 185 (82,22 %) клінічних ізольованих штамів за $5\text{CH}_{50/\text{мл}}$, у 116 (51,56%) – за $10\text{CH}_{50/\text{мл}}$ і за $20\text{CH}_{50/\text{мл}}$ – у 45 (20,0 %) клінічних штамів грамполозитивних і грамнегативних умовно патогенних мікроорганізмів.

Автор, на основі проведеного аналізу, рекомендує для лікування інфекційно-запальних захворювань серед антибіотиків вибирати неоміцин, офлаксамин, гатіфлоксамин і ципрофлоксамин.

Зауважень до розділу немає.

Розділ 6. «Клінічні особливості перебігу адаптації пацієнтів з дефектами зубних рядів за протезованих частковими знімними протезами», містить 3 таблиці і 4 рисунки. Представлений аналіз статистичних звітів щодо регіонального розповсюдження патології часткової відсутності зубів у пацієнтів, які звернулися за ортопедичною допомогою в Чернівецькій області за 2010-2015 рр. та використання часткових знімних протезів.

У дисертаційній роботі підтверджено перевагу запропонованої конструкції над звичайними частковими знімними пластинковими протезами за результатами дослідження стану гігієни порожнини рота за допомогою індекса Федорова-Володкіної, Green-Vermillion. Об'єктивні відчуття пацієнтів показали, що пролонгована дія лікарського засобу знизилася наявність зубних відкладень.

Встановлено, що гіпосалівація яка характерна для власників знімних протезів проявляється тільки в 20 % за протезованих удосконаленим частковим

знімним протезом. Зміни з боку структури слизової оболонки порожнини рота, які виникають внаслідок парникового ефекту під тілом протеза та через підвищену теплопровідність протеза, а саме розрихлення слизової оболонки, також вказують на перевагу удосконаленого часткового знімного протезу у порівнянні з іншими знімними протезами.

Зауваження. Доцільно було доповнити розділ клінічними прикладами, які підтверджують ефективність запропонованого удосконаленого пластинкового протезу.

Розділ 7. Аналіз та узагальнення результатів дослідження. Підсумовує проведені дослідження. Послідовність викладення матеріалу дозволяє акцентувати увагу на наукових і практичних досягненнях автора.

Висновки, їх 5, аналізують результати проведених досліджень у відповідності до поставлених задач дослідження, викладені конкретно, обґрунтовано, наведені кількісні показники.

Практичні рекомендації стосуються рекомендацій щодо використання тимчасового знімного пластинкового протезу для профілактики та лікування інфекційно-запальних процесів протезного ложа (протезних стоматитів) та методики виготовлення часткового знімного протезу.

Зауваження.

1. В роботі зустрічаються описки, некоректні вислови, орфографічні помилки.

2. Розділ 4 перевантажений таблицями, які можна було перенести у додатки, а замість них використати діаграми.

В плані дискусії пропоную дисертанту надати пояснення з деяких питань:

1. Як лікар або пацієнт, за термінами і кількістю, може контролювати вихід ліків з поліпропіленової камери?
2. Чи можна виготовити поліпропіленову камера в акриловому базисі протезу, яким пацієнт уже користується?

3. Прошу пояснити, як саме впливають тимчасові удосконалені пластинкові протези на терміни звикання (адаптації) до постійних часткових протезів?

**Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до
наукового ступеня доктора філософії**

Дисертаційна робота Ясінського Миколи Миколайовича «Клініко-експериментальне обґрунтування удосконалених методів лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами», на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» (221 – Стоматологія) є самостійною завершеною науковою працею, у якій отримані нові науково обґрунтовані результати, які у сукупності вирішують актуальну наукову задачу медицини, зокрема ортопедичної стоматології – підвищення ефективності ортопедичного лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів шляхом обґрунтування удосконаленого часткового знімного протезу, який покращує адаптативні процеси зубощелепної системи. Дисертант має достатню кількість публікацій, які відображають усі положення і рекомендації проведеного дослідження.

Дисертаційна робота оформлена у відповідності до вимог, результати досліджень обґрунтовані і їх достовірність не викликає сумнівів. У роботі зустрічаються поодинокі друкарські описки та невдалі стилістичні вислови, які не мають принципового значення, зауваження не зменшують теоретичного та практичного значення роботи, мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на результати досліджень.

ВИСНОВОК

За своєю актуальністю, метою і завданнями дослідження, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів, висновків і практичному значенню дисертація Ясінського Миколи Миколайовича на тему «Клініко-експериментальне обґрунтування удосконалених методів лікування пацієнтів з дефектами зубних рядів частковими знімними протезами», повністю відповідає

п. 10 «Вимоги до рівня наукової кваліфікаційної роботи», «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня філософії» затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 06.03.2019 року № 167 щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 14.01.22 «Стоматологія» (221 – Стоматологія), а її автор, Ясінський Микола Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент:

професор кафедри ортодонції Львівського
національного медичного університету
імені Данила Галицького, д.мед.н., професор



01.12.20

Б.М.Мірчук

